Wateroverlast, normering en aansprakelijkheid

KNW Themagroep Bestuurlijk-Juridische zaken

Ina Kraak, 17 september 2018

Inhoud presentatie

- Extreme neerslag en wateroverlast
- Zorgplicht waterschap en normering wateroverlast
- Aansprakelijkheid en jurisprudentie
- Zie ook:
  - *TvAR, juli/augustus 2018, p. 328-339*
  - *TvAR, mei 2017, p. 231-239*

NB: presentatie richt zich op wateroverlast in landelijk gebied, in relatie tot bergings- en afvoercapaciteit regionale watersysteem

Extreme neerslag en wateroverlast

- Wateroverlast in 1960

- Nieuwe neerslagstatisieken, zie rapport STOWA 2018-12
- "*Duidelijk hogere extremen dan voorheen*"

- Gevolg: vaker wateroverlast met schade tot gevolg

Maatregelen voorkomen wateroverlast

Doel: voldoende bergings- en afvoercapaciteit

- Afmetingen watersysteem, incl. bergingsgebieden
- Beheer en onderhoud (maaibeheer, baggeren)
- Peilbeheer
- Gemaalcapaciteit (en afspraken over afvoer naar ander gebied)

- Ook goede conditie bodem kan wateroverlast voorkomen

Zorgplicht waterschap

- Waterschapswet:
  - *Zorg voor het watersysteem*
  - *Daartoe: watersysteemheffing*

- Waterwet:
  - *Voorkoming en waar nodig beperking van overstromingen, wateroverlast en waterschaarste, in samenhang met*
  - *de bescherming en verbetering van de chemische en ecologische waterkwaliteit van watersystemen en*
  - *de vervulling van maatschappelijke functies door watersystemen*

Normering wateroverlast

Artikel 2.8 Waterwet:

- Bij provinciale verordening worden,
- met het oog op de bergings- en afvoercapaciteit waarop
- regionale wateren moeten zijn ingericht,
- normen gesteld met betrekking tot de gemiddelde kans per jaar op overstroming
- van daarbij aan te wijzen gebieden

Normering wateroverlast (2)

- In provinciale verordening vaak werknormen uit het NBW
  - *"kans dat peil oppervlaktewater niveau maaiveld overschrijdt (inundatie vanuit oppervlaktewater)"*
  - *GS: voorschriften beoordeling bergings- en afvoercapaciteit door waterschap*

Normklasse gerelateerd aan het gebruikstype van de grond	Maaiveld-criterium	Basis werkcriterium [1/jaar]
Grasland	5 %	1/10
Akkerbouw	1 %	1/25
Hoogwaardige land- en tuinbouw	1 %	1/50
Glastuinbouw	1 %	1/50
Bebouwd gebied	0 %	1/100

Aansprakelijkheid

- Artikel 6:162 BW:
  - *Onrechtmatige daad*
  - *Schuldaanpsrakelijkheid*
  - *Causaal verband*

- Als waterschap (toerekenbaar) te kort schiet in zorgplicht
- ten aanzien van bergings- en afvoercapaciteit regionale wateren
- met schade tot gevolg

Jurisprudentie

- Vaste maatstaf:
  - *..of het waterschap, gezien de concrete omstandigheden van het geval en de verschillende bij het beleid betrokken belangen en de beperkte middelen, beneden de zorg van een goed beheerder is gebleven.*

- Belangrijkste jurisprudentie:
  - *Bargerbeek (1981): factoren 'goed beheerder' / zekere beleidsvrijheid*
  - *West-Friesland (1999): adequaat reageren op klachten*
  - *Rijnstromen (2001): niet steeds onderzoek uit eigen beweging*

Nieuwe jurisprudentie: HDSR

Rechtbank Midden-Nederland, 3 mei 2017 *(HDSR; niet gepubliceerd)*:

- Extreme regenval eind juli 2014
- Zorgtaak waterschap = inspanningsverplichting
- In calamiteuze situaties kan en mag het waterschap fouten maken
- Het Waterschap, oktober 2017, nr. 10, p.32, m.nt. Havekes

Nieuwe jurisprudentie: Limburg

Rechtbank Limburg:

- ECLI:NL:RBLIM:2017:12110 (bietenpercelen; juli 2014):
  - *Stel- en bewijsplicht bij eiser t.a.v.:*
    - *Anticiperen op waarschuwingen KNMI, maaibeleid, klachten*
  - *Buien zijn vaak onvoorspelbaar en zeer lokaal, met voorafgaand droge periode*

- ECLI:NL:RBLIM:2018:1804 (bessentelers; juli 2014):
  - *Maatstaf uit 1981 (Bargerbeek) nog steeds relevant, naar nu interpreteren*
  - *Extreme neerslag, ging normatieve stelselcapaciteit te boven*
  - *Eiser moet stellen:*
    - *Oorzaak wateroverlast en op welke wijze schade*
    - *Door waterschap nagelaten maatregelen*
    - *Beperking schade als maatregelen waren genomen*

Nieuwe jurisprudentie: De Dommel (1)

Rechtbank Oost-Brabant :

- *ECLI:NL:RBOBR:2018:2507*
- *ECLI:NL:RBOBR:2018:2698*

- Wateroverlast zuidoost Nederland voorjaar 2016

- Rb. stelt voorop:
  - *Waterschap moet rekening houden met verschillende waterstaatkundige belangen*
  - *Verwijzing naar doelstellingen Waterwet*

Nieuwe jurisprudentie: De Dommel (2)

- Naast wettelijke normen geen plaats meer voor technische of praktijkrichtlijnen

- Anticiperen op extreme neerslag lastig:
  - *Niet eenvoudig en vaak onwenselijk*
  - *Kort tijdsbestek waarschuwingen*
  - *Onnauwkeurigheid waarschuwingen*
  - *Tijd die maatregelen vergen*
  - *Potentiële schade als neerslag elders valt of in mindere mate*

Nieuwe jurisprudentie: De Dommel (3)

- Beheer en onderhoud watersysteem:
  - *In overeenstemming met gedragscode flora en fauna*
  - *Onder omstandigheden afwijken mogelijk en nodig*
  - *Waterschap niet steeds uit eigen beweging onderzoek naar overmatige begroeiing*
  - *NB: effecten maaibeheer vooraf toetsen aan normen wateroverlast, zie ECLI:NL:RBGEL:2017:186*

- Causaal verband:
  - *Ook al zou zorgplicht zijn geschonden, onvoldoende grond voor aansprakelijkheid*
  - *(zeer) hevige en langdurige regenval en gestegen grondwaterstanden*
  - *Er staat niet vast dat wateroverlast voorkomen had kunnen worden*

Nieuwste jurisprudentie: Dommel, aug 2018

Uitspraken vergelijkbaar met uitspraken mei 2018

- ECLI:NL:RBOBR:2018:3996
  - *Stel- en bewijsplicht: op veel punten niet aan voldaan*
- ECLI:NL:RBOBR:2018:3997
  - *Geen norm wateroverlast (beekdalen en natuurgebieden)*
  - *Achterstallig onderhoud: is niet vast komen te staan*
  - *Beekherstel Dommel, o.a. boomstronken: onvoldoende onderbouwing*
- ECLI:NL:RBOBR:2018:4040
  - *Eerder inrichtingsplan (projectplan Waterwet): burgerlijke rechter niet bevoegd*
  - *Waterberging functioneerde onvoldoende: onvoldoende onderbouwd*
  - *N.a.v. klacht onderhoud: onderzoek, evt maatregelen, waarbij beleidsvrijheid*

Beleidsmatige ontwikkelingen

o.a:

- Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DRAP)
  - *Bestaande normering blijft, met ruimte voor maatwerknormen*
- Rapport 'Hoofd boven water' van Verbond van Verzekeraars:
  - *Verbetering verzekering nodig: deelname, dekking*

Wateroverlast, normering en aansprakelijkheid

Dank voor uw aandacht

Tijd voor vragen en opmerkingen